ANTROJI DALIS

DRAUGAS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1996 m. lapkričio mėn. 30 d. / November 30, 1996

Nr. 233 (41)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Ieškant normalios ekonominės išminties

Kauno dienoje (1996 m. spalio 1 d.) pasirodė Žyginto Kačanausko straipsnis „Sovietmečiu žmonių gyvenimas buvo geresnis", kuriame jis ieško atsakymo, kodėl žmonėms tada bent nerūpėjo kaip prasimaitinti.

Jis prisimena, kad perestroika atsirado todėl, kad sovietų biurokratinė sistema išleisdavo daugiau, nei sukurdavo. Sistema bankrutavo, gyvenimas blogėjo. (Taigi blogėja jau bent dešimt metų nuo 1985 metų. 1985-aisiais gal dar nebuvo bėdos su maistu, kaip rašoma, kad yra dabar, bet gerai nebuvo — P.M.)

Straipsnyje rašoma, kad buvo galvojama, jog atsiskyrus nuo Rusijos gyvenimas negalėtų nuolat blogėti. Juk kiek sutaupai, tiek praturtėji, ir iš to gali gerinti gyvenimą. Taigi po Nepriklausomybės mes turėjome eiti šia kryptimi, nuolat jausdami gyvenimo lygio kilimą.

Atgimimo laikais žmonės to ir tikėjosi, kad atsiskyrus nuo Rusijos, nebereikės vagonais išvežti mėsos, pieno produktų, todėl bus gyvenama sočiau, vagonai, kaip anksčiau, jau neberiedės į Maskvą su staigiai užsakytų vaisių siunta. Bet kurgi tas išsaugotas turtas, klausia autorius? Kur geresnis gyvenimas?

Toliau prisimenama, kad po Nepriklausomybės nereikia, kaip anksčiau, finansuoti didžiulės sovietinės armijos, karo ir kosminių programų. Užsieniečiai, jis sako, teigė, kad šioms reikmėms sovietai išleisdavo pusę valstybės biudžeto. Vadinasi, po Nepriklausomybės sumažėjus šioms išlaidoms turėjo dvigubai pagerėti Lietuvoj gyvenimas. Bet kur tie pinigai, klausiama, kur tas turtas?

Pastebima, kad didžioji dalis Lietuvos įmonių yra privačios ir kad privatininkas tvarkosi ūkiškiau, taupiau, nei valdininkas ir todėl išlaidaujama mažiau, ir turto turi likti daugiau.

* * *

Aišku, atrodo, pačiam privatininkui ir lieka daugiau.

Bet jie tai slepia kišenėje ar užsienyje, nemaža jų nemoka mokesčių, didelių procentų norinčiai valdžiai, kombinuoja ir todėl mažai nubyra bendrai gerovei.

Valdžioj taip pat išlaidaujama, skolinantis iš visur, biurokratams įvairiais būdais pilant nuvogtą turtą į kišenes.

Ir tokia privatininkų ir biurokratų elgsena mena, lyg krašte dabar vyrautų ekonominė okupacija, kartais net blogesnė už svetimųjų. Ir nėr kam tai sudrausti.

Kas begalėtų išvesti iš tokios padėties? Privatininkas ar nauja valdžia? Tikriausiai abiem reikia pradėti nuo savęs. Ir gal tam tikra plenipotencinė komisija parengtų planą ir mėgintų jį įtvirtinti bent normaliam gyvenimui, griebiant korupciją, parodant geresnę ekonominę mokesčių ir finansinę išmintį ir demokratinį teisingumą.

Petras Melnikas

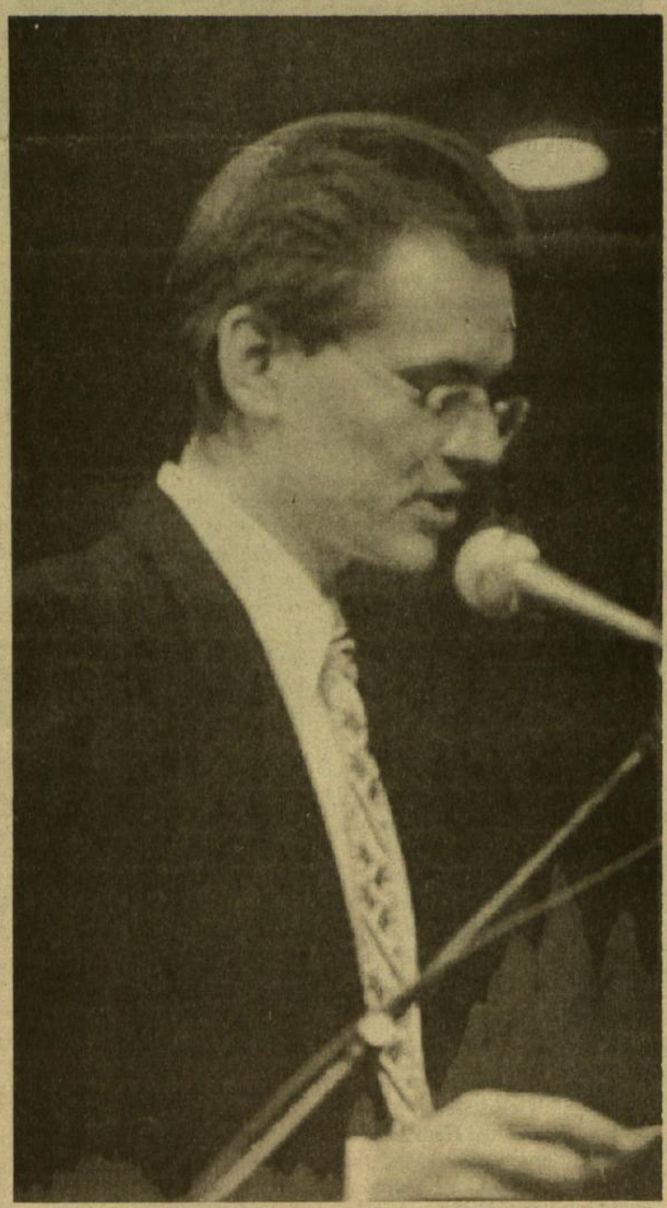

Dr. Vainis Aleksa pradeda Ateities savaitgalio literatūros vakaro programą.
Jono Kuprio nuotrauka

Henriko Nagio poetinio kelio pradžia

DALIA KUIZINIENĖ

Poetas Henrikas Nagys jau nuo gimnazijos laikų laisvai skaitė ir mėgino versti vokiečių poeziją. Jis yra kalbėjęs: „Vytautas Mačernis augo daugiau anglų, Alfonsas Nyka-Niliūnas prancūzų, o aš vokiečių literatūros įtakoje".[1]

Rainer Maria Rilke „Kornetą" Nagys išverčia dar Lietuvoje (pirmieji bandymai 1939 metais, visą vertimą baigia 1943 metais). Pokario spaudoje Vokietijoje Nagys publikuoja R.M. Rilke eilėraščių vertimus. 1946 metais, jo paties teigimu, atranda Georg Trakl Innsbruck'e. Nagys rašo ir apgina doktoratą „G. Trakl kelias iš impresonizmo į ekspresionizmą". Yra išvertęs daugiau kaip pusę Trakl eilėraščių, dalis jų buvo išspaudinta jau Amerikoje *Literatūros lankuose.* Gana išsamiai Nagys susipažinęs ir su kitų vokiečių ekspresionistų — Georg Heym, Ernst Stadler kūryba.

Mano manymu, gana svarbi yra paties Henriko Nagio poetinė nuostata itin pakitusi nuo jo kūrybinės veiklos pradžios: „Man nepriimtina filosofinė poezija. Arba yra filosofija, arba poezija. Iš viso man nepatinka rebusai poezijoje, ja pradėdi netikėti, nes ten yra daug melo"[2].

Henrikas Nagys debiutuoja Vokietijoje: 1946 metais rotaprintu išspausdinamas rinkinys *Eilėraščiai,* jame — Lietuvoje rašyta poezija, 1947 metais pasirodo *Lapkričio naktys,* papildytos skyriumi eilėraščių, rašytų 1945-1947 metais Vokietijoje. Aptariant šį rinkinį, jau galima kalbėti apie tam tikrą R.M. Rilke, Georg Trakl poezijos įtaką, nors pats Nagys, tarsi užbėgdamas už akių, pastarosios įtakos išsižada: „Jis nėra toks, kuris man galėtų padaryti įtakos. Jis buvo visiškai kitoks..."

Henriko Nagio debiutas, jo pirmoji knyga *Eilėraščiai* yra apdovanojami „Patria" leidyklos premija. Premijos akte įrašyta: „H. Nagio 'Eilėraščius' premijuota už tai, kad autorius savaimingu žodžiu ir originaliais vaizdais išdainavo mūsų laikų žmogaus kančią ir vienišumą."

Nebūsiu pirma pastebėjusi juodos spalvos įvaizdžio vartojimo dažnumą ankstyvuosiuose Nagio eilėraščiuose. Juodas medis, juodos šakos, juoda širdis (tamsos), juodas debesis, juodas dangus, juoda gelmė, sunkus ir juodas sapnas, juoda žemės širdis ir jos juodas kraujas, veidas. Visa tai Nagio poezijoje susiję su nevilties, ieškojimo, pasimetimo nuotaikomis. Ši aplinka supa Nagio žmogų, jį lydi naktis, ruduo, lietus — kaip didelės ir liūdnos rankos, jo vidinę būseną ženklina juodas kraujas, juodas sapnas. Ilgesys, sielvartas, prisiminimai — būdingiausios būsenos, atvedančios į vienatvę.

tu keisto ilgesio ir šauksmo nešamas, skridai per naktį,
nes kažin kur parpuolęs verkė vienišas žmogus.

(„Lapkričio naktys", p.50)

gal tai tas pats benamis, valkata, žmogus,
kurs po rudenio liūtis klajoja.

(ten pat, p.54)

ir eina vienišas žmogus su žiburiu per vakarą kažkur.

(ten pat, p.61)

Dar Lietuvoje rašytuose Henriko Nagio eilėraščiuose skamba benamio, valkatos, namų netekties temos: „tu niekur neturi namų". Vokietijos laikotarpiu rašytuose eilėraščiuose Nagys sujungia pastarąją temą su pamėgtu paukščio bei juodos spalvos įvaizdžiu.

Kiekviename eilėraščio „Benamiai paukščiai" posme juodų paukščių motyvas nuolat kartojasi; kartojime atsiranda naujų prasmių. Paukščiai „kaip juodos ugnys", plevenantys virš uolų, „begalinių Vėlinių deglai juodi ir tylūs". Neviltis, netekus namų, stiprinama žodžio „svetimas" kartojimu, rudens ir audros motyvu. Kaip antitezė įsiterpia namų (kartu ir vaikystės) prisiminimas — „soduos žydinčiuos sidabro paukščiai tupi". Po to antinomiškai vėl sugrįžtama į svetimą aplinką:

(Nukelta į 2 psl.)

* Paskaita skaityta šiemetinio Ateities savaitgalio literatūros vakare, skirtame a.a. poeto Henriko Nagio kūrybai, 1996 m. lapkričio 8 d. Jaunimo centre, Čikagoje.

Ateities savaitgalio literatūros vakare apie Henriko Nagio ankstyvąją poeziją kalba Dalia Kuizinienė.
Jono Kuprio nuotrauka

Dalis Ateities savaitgalio literatūros vakaro klausytojų Jaunimo centro kavinėje.
Jono Kuprio nuotrauka

Šiame numeryje:

Sunki Lietuvos ekonominė būklė • Henriko Nagio ankstyvoji kūryba • A.a. Henrikui Nagiui skirtas Kazio Bradūno eilėraštis • Iš šiemetinio Ateities savaitgalio Čikagoje programos • Antalieptė ir kaimai prie Šventosios upės • „Ateitininkų vasaros stovyklų vadovas" Naujos knygos

Henriko Nagio poetinio kelio pradžia

(Atkelta iš 1 psl.)

Paukščiai, kelkitės į svetimo dangaus platybes,
nešini juodąja ilgesio liepsna širdy!
Paukščiai! tai dainuoja mano lygumos —
Paukščiai! mano sielvarto deglai juodi!

(ten pat, p. 79)

Juodos liepsnos, juodų deglų išraiška žymi kraštutinę išgyvenimo būseną, skausmo ir sielvarto ribą. Tą ribą, aukščiausią nevilties laipsnį, Nagys mėgina nusakyti paukščių bei juodos ugnies netikėtu sugretinimu.

Kitame eilėraštyje — „Ilgesio žemė" Nagys įveda juodos žvaigždės simbolį. Šiame eilėraštyje poetas atsisako antinomiškumo, taip būdingo ankstyvajai jo kūrybai (juoda naktis ir juodose medžių šakose degančios žvaigždės, juoda naktis ir degančios žmogaus akys, juoda naktis ir degantis langas, už kurio matomas regėjimas, juodi paukščiai ant svetimų uolų ir sidabriniai žydinčiuose gimtinės soduose). Teisus Rimvydas Šilbajoris, vadindamas tai kova su naktimi, nebūtimi [4].

„Ilgesio žemėje" Nagys pereina į kitą poetinės kalbos lygmenį, antinomiškas sąvokas susiedamas į kitą dimensiją, tarnaujančią naujos būsenos kūrimui:

Tavojoj rankoj vis plazdėjo dar juoda žvaigždė...
Bet šviesūs paukščiai skrido skambančiais sparnais,
ir kaip sidabras biro plunksnos jų rudens gelmėn,
ir vėrėsi žiedai, žėrėdami kaip kraujas kruvinai,
ir degė medžiai, įsisiurbę didelėm šaknim
į žemę juodą ir garuojančią kaip liepsnos, —
ir jie ligi vidudienio nunoko, ir naktim,
šlamėdami jų lapai krito žemėn,
lyg ruduo pas lietų —
ir kitą rytmetį stovėjo vėl nuogi saulėteky...

(ten pat, p.85)

Juoda žvaigždė ir degantys medžiai, o ne degančios žvaigždės ant juodų medžio šakų. Sukeisdamas vietomis ypatybes, Nagys pasiekia netikėto efekto. Kruvinai žėrintys žiedai ir paukščiai, kurių krintančios sidabrinės plunksnos sujungia visą eilėraščio pasaulį į vieną nedalomą visumą. Šį gerokai fantastinį pasaulį modeliuoja jausenos, išnyksta realaus pasaulio ribos: „Naktis išnyko. Vėjas mirė. Likom tiktai mes..." Ir tiktai tada sukuriama erdvė, kurioje „mes rinkom žodžius pasakoms keistoms pasekti". Atsiranda ypatingas poetinis laisvumas, asociacijų įvairovė. Būsena neįvardijama iki galo (aliuzija gali būti tik pavadinimas), jos detalė, jausmo virpesys sutelpa metaforoje „juoda žvaigždė".

A.a. Henriko Nagio kūrybai skirtame Ateities savaitgalio literatūros vakare: deklamuoja Audrė Budrytė

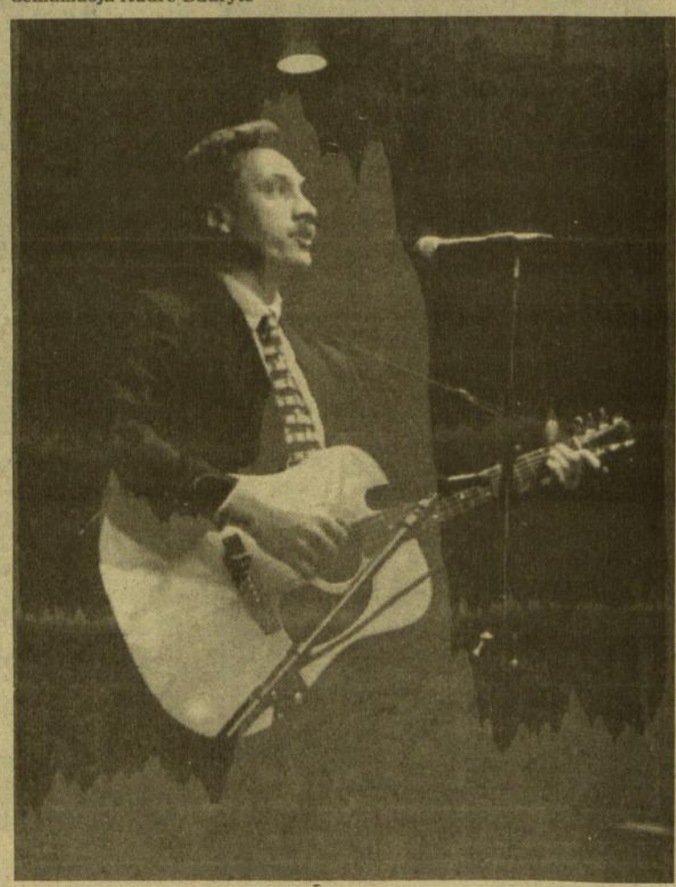

... groja ir dainuoja Edmondas Saliklis

Poetinės jausenos žymėjimas taupia metafora, punktyriškai vientisas asociacijų vėrinys — vienas iš pagrindinių Georg Trakl poetinių principų. Į panašią poetinę raišką pamažu eina ir Henrikas Nagys. Įmanomas poeto sąlyčio taškų ieškojimas su ankstyvuoju Trakl.

O der Abend, der in den
finsteren Dörfen der Kindheit geht
Der Weiher unter den Weiden
Füllt sich mit den verpesten
Seufzern der Schwermut.

(Georg Trakl, *Gedichte.* Frankfurt am Main-Hamburg. 1964. P. 15)

O vakaras, kur leidžias ant
tamsių vaikystės sodžių.
Tvenkinys po gluosniais
Pilnas sielvartu užnuodytų
atodūsių.

(Georg Trakl *Eilėraščiai.* Vilnius, 1985, vertė Sigitas Geda, p. 6)

Vidinę būseną, mirties prisilietimą Trakl fiksuoja taupia metafora, dažniausiai per gamtovaizdį.

Mit schwarzen Flügel
Ruhrt die Knabenschlafe die
Nacht,

(ten pat, p. 57)

Juodu sparnu
Berniuko smilkinį liečia naktis.

(ten pat, p. 57)

Henriką Nagį su Georg Trakl suartina ir vaikystės prisiminimo motyvas. Tik Trakl poezijoje jis šmėsteli fantasmagoriškame regėjime, pats gimimas jau ženklinamas mirtimi. Tuo tarpu Nagio vaikystės prisiminimas išplėtojamas, jam dažnai skiriamas visas eilėraštis. Vaikystė Nagiui yra šviesos sala, atsvara nevilties išgyvenimams svetimoje tikrovėje.

Mirties alsavimą ir jos šešėlį Trakl jaučia visur („mirtį siela giedojo"), mirties tema ilgainiui tampa pagrindine jo kūryboje, perauganti į apokaliptinę pasaulio pabaigos viziją. Nagio poezijai mirtis taip pat nėra svetima, tik, sakyčiau, jo poezijoje nėra tokio artimo ir skaudaus santykio su mirtimi. Tiesa, dažnai kalbama apie artimo draugo kapą, piemenėlio mirtį, vėjo mirtį. Arba (eilėraštyje „Saulėleidžio valanda") mirtis įprasminama kaip susiliejimas su gamta:

mano kraujas vėl atbus ir
ims tekėti,
mano kraujas šakose jų
susipynusiose —
ir suaugs jisai dangaus
maištinguose skliautuos

(ten pat, p. 75)

Mirties buvimą Henriko Nagio poezijoje skaitytojas pajunta esant, tam jis ruošiamas, tam tarnauja daugelis ankščiau aptartų poetinių priemonių, tačiau mirties „alsavimui" įprasminti Nagiui *Lapkričio naktyse* pritrūksta poetinės išraiškos priemonių. Jos atsiranda daug vėliau. Pats Henrikas Nagys yra kalbėjęs:

„Mirtis, kadaise jaunystės eilėraščiuose tebuvusi tamsi nuovoka, rudeniškas liūdesys, poetinė projekcija, tapo realybe. Ir vienatvė kasmet retėjant artimiesiems ir tolstant gimtai žemei — tartum laivui plaukiant nuo kranto — iš poetinės laikysenos pasidarė nebeatskiriama tavo likimo bei gyvenimo dalis. Ją ne vien eiliavai, ja gyvenai, ji nebuvo tik rūbas, bet tavo paties oda"[5].

Galbūt nesuklysiu teigdama, kad ankstyvojo Henriko Nagio poezijos ribas ženklina sielvartas (juoduma) ir ilgesys. Svarbiu šiame etape, ieškant poetinės išraiškos priemonių, laikyčiau Nagio eilėraštį „Vakaras". Šiame eilėraštyje Nagys dar kartą sujungia savo pamėgtus įvaizdžius į taupią metaforą, talpinančią savyje ir ilgesį, ir neviltį, ir mirties prisilietimą:

Man nuskynė mano paukščius
nuo dangaus,
kaip juodas gėles manasis
sielvartas...
Mano neviltis nakčia žvaigždes
užpūs —

(ten pat, p. 96)

Iki šiol lietuvių poezijoje niekas taip nebuvo pasakęs... Taip Henrikas Nagys įrašo į gamtovaizdį ir į visatą savo nevilties bei sielvarto spalvą. Tai eilėraščio pradžia. Eilėraščio pabaigą įrėmina kita tos pačios jausenos, pagaliau ir tos pačios metaforos variacija:

Nežinau, kodėl jūs, mano
paukščiai, iš erdvės
puolat žemėn, kaip juodi lašai
lietaus bevilčio —

Ir kodėl man nebespindi nei
viena žvaigždė?!

(ten pat, p. 96)

Paradoksalu, kad Henrikas Nagys nei „Benamių paukščių", nei „Vakaro" neįtraukė į Lietuvoje leistą rinktinę. Nesinorėtų tikėti, kad tam įtakos galėjo turėti Jono Griniaus recenzija 1947 metais *Aiduose,* kurioje minėto eilėraščio vaizdai vadinami įmantriais, mechaniškai vienas greta kito sudėliotais. Galbūt kito ir paties Nagio pažiūra.

Paukščio įvaizdžio įprasminimas suartina ankstyvąjį Henriką Nagį ir su R. M. Rilke poetine tradicija. Paukštis kaip ilgesio, svajonės įprasmintojas atlieka svarbų vaidmenį ir eilėraščio gamtovaizdyje, ir vidinės būsenos kaitoje.

R. M. Rilke:

Maži vyturiai ant sparnų
pakėlė dangų, slėgusį mums
pečius taip sunkiai

(Henriko Nagio vertimas)

Henrikas Nagys:

Tai jūs atnešėt ilgesį tolimą
ant plačių, ant sidabro sparnų!
Ir kartu su šešėliais nupuola jis
ant pilkų mano žemės namų!

(„Lapkričio naktys", p. 68)

Lapkričio naktų įvaizdžiai ir motyvai pereina į rinkinį *Saulės laikrodžiai,* išleistą jau Amerikoje 1952 metais. Tačiau neatsitiktinai beveik pusė šio rinkinio eilėraščių datų liudija, kad jie parašyti dar Vokietijoje. Šalia abiejų rinkinių temų bei įvaizdžių vientisumo matyti ir kintantis Henriko Nagio kalbėjimo būdas, eilutėje atrandame „trakliškai" glaustą minties išraišką: „Rudenio vakarą visa apkrito lapais ir paukšių šešėliais".

Pagaliau pakinta paties gamtovaizdžio, poetinio pasaulio visumos piešinys. *Saulės laikrodžiuose* sumažėja juodumos. Nagio gamtovaizdžio gamą papildo pilka, balta, žydra, mėlyna, raudona spalvos. Plečiamos vaikystės, sūnaus palaidūno, namų netekties temos, sumažėja romantiško blaškymosi, nebeištrinamai įsitvirtina Henriko Nagio poezijoje nebesugrąžinamos vaikystės ir nebeatrasimos svajonės motyvas.

Ankstyvojo Henriko Nagio žmogus buvo lyg ir susitapatinęs su Didžiuoju Molnu, išklydusiu ieškoti svajonių, bet dabar svajonės (šiuo atveju grįžti namo) jau mirusios:

Jūs sugrįžot namo. Pasiliko
užšalusios akys žiemos
ir apsnigęs tėvų židinys, ir
palaidoti sodai.
Suledėjusiom rankom svajonių
knygą atskleidęs,
savo galvą padėjai ant jos...

(„Grįžulas", p. 97)

(Nukelta į 3 psl.)

... dainuoja Dalia Lietuvininkienė, akompanuojant Vainiui Aleksai

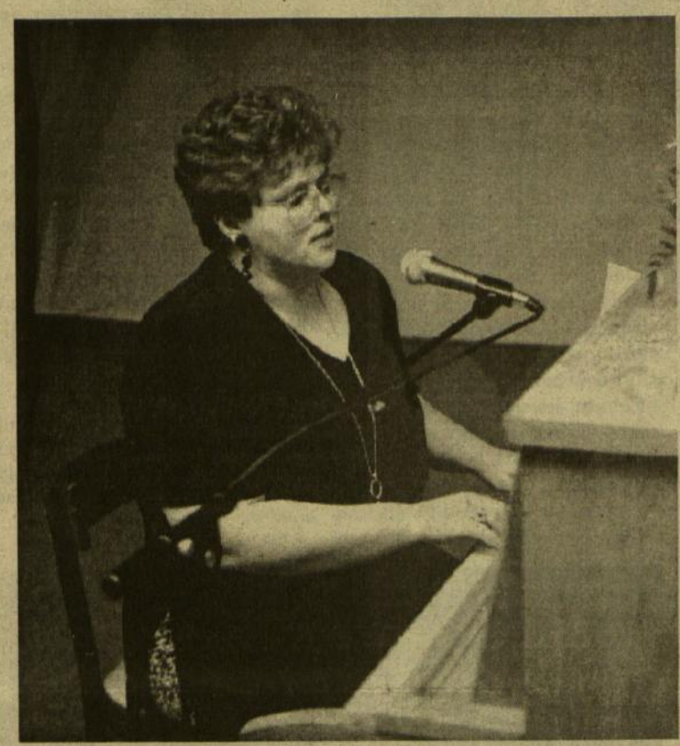

... dainuoja ir skambina Rasa Poskočimienė

... gitara groja Juozas Ulevičius, dainuoja Andrius Kulikauskas

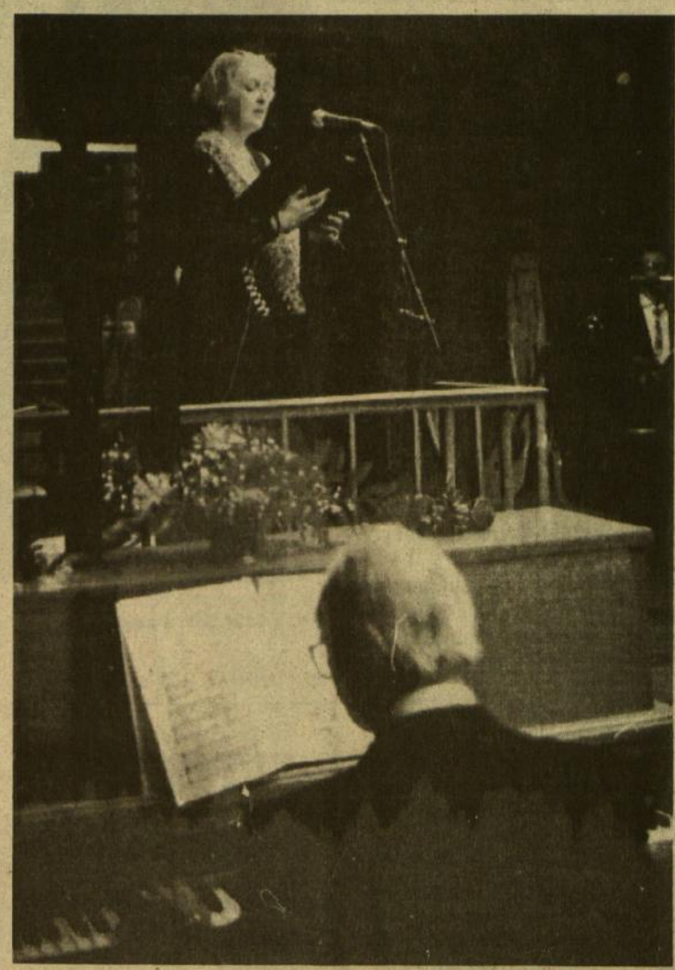

... dainuoja Jūratė Fischer, akompanuoja Faustas Strolia

Visos nuotraukos Jono Kuprio

Šeštadienio popietė Ateities savaitgalyje

JUOZAS BAUŽYS

Žodžiai apie darbus

Antrosios Ateities savaitgalio dienos, šeštadienio, lapkričio 9 programa prasidėjo Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, sesers Daivos Kuzmickaitės paskaita apie aštrią Lietuvos mokyklų problemą — mokyklų nelankomumą ir valkataujančius vaikus. **Sesuo Daiva Kuzmickaitė** — Nekalto Prasidėjimo seserų vienuolyno narė, pedagogė, šiuo metu studijuojanti Loyola universitete, Čikagoje, ir besiruošianti socialinių mokslų daktaratui.

Savo pranešimui ji naudojosi Kauno ir kitų Lietuvos mokyklų, įvairių Lietuvos ministerijų ir teismų pateikta medžiaga ar statistikos duomenimis, kurie, prelegentės nuomone, ne visada atitinka tikrenybę. Ji pabrėžė, kad išleisti ir išleidžiami įstatymai, teisiniai aktai, net ir nustatyos baudos nedaug teprisideda prie skaudžios valkataujančių vaikų ir mokyklų nelankomumo padėties pagerinimo. Didžiausios vaikų išėjimo į gatvę priežastys yra: asocialios šeimos, girtuokliavimas ir narkotikų vartojimas, nedarbas, nebuvimas glaudaus ryšio tarp tėvų ir mokyklos. Todėl ir matome daug vaikų turgavietėse ką nors pardavinėjant, pakraunant sunkvežimius, valkataujant ir panašiai.

Sesuo Daiva pabrėžė, kad kiekvienas žmogus, taigi ir vaikas, yra vertas pagarbos. Tad ir su vaikais yra būtina kalbėtis kaip su žmogumi, parodyti jiems gerą širdį, mokėti prie jų prieiti, o ne palikti juos vienus kovoje su socialinėmis blogybėmis. Būtinai yra reikalingos bendros mokytojų ir tėvų tarybos, būtina skirti daugiau finansinės paramos jaunimo stovykloms, mokyklų gerinimui, padarant jas tam tikrais auklėjimo ir švietimo židiniais — modeliais.

Kad tai įmanoma, prelegentė davė puikių pavyzdžių iš savo patirties bedirbant vienoje Kauno mokykloje, kur jau pradėtas bendradarbiavimas tarp mokyklos, tėvų ir organizacijų duoda tikrai gerus rezultatus. Juk dažnai net vienas žmogus gali padaryti gera, kuris veikia į daugelį kitų žmonių. Tik reikia daugiau krikščioniškos dvasios, norint užgydyti mūsų tautoje atsiradusias žaizdas, — baigdama kalbėjo sesuo Daiva, savo žodžiais jautriai paveikusi klausytojus. Tai buvo žodžiai apie atliekamus ir atliktinus darbus auklėjant naują Lietuvos žmogų.

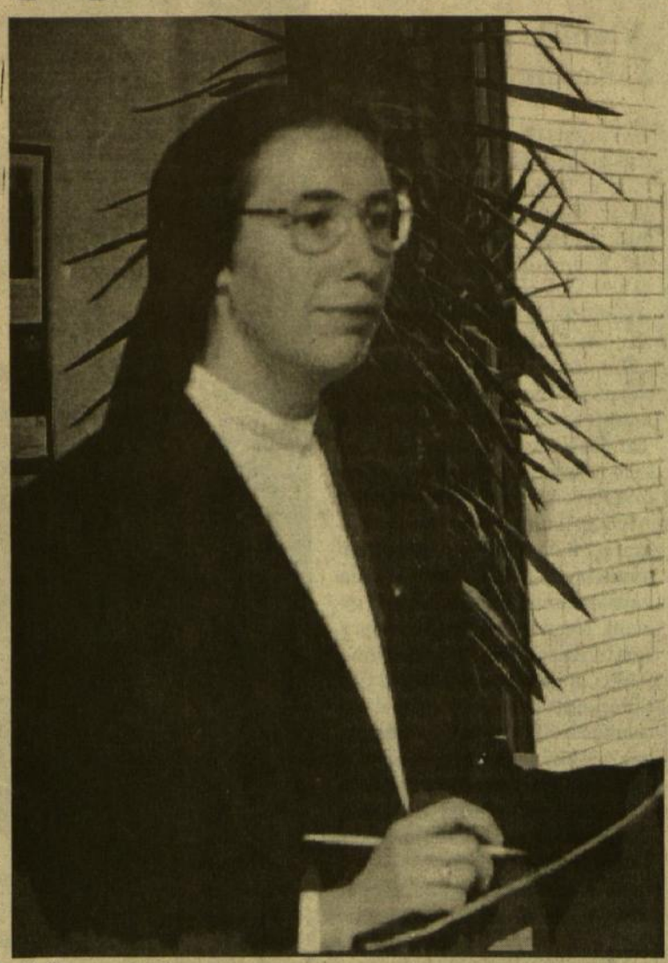

Ateities savaitgalio programoje kalba sesuo Daiva Kuzmickaitė

... dr. Milda Palubinskaitė

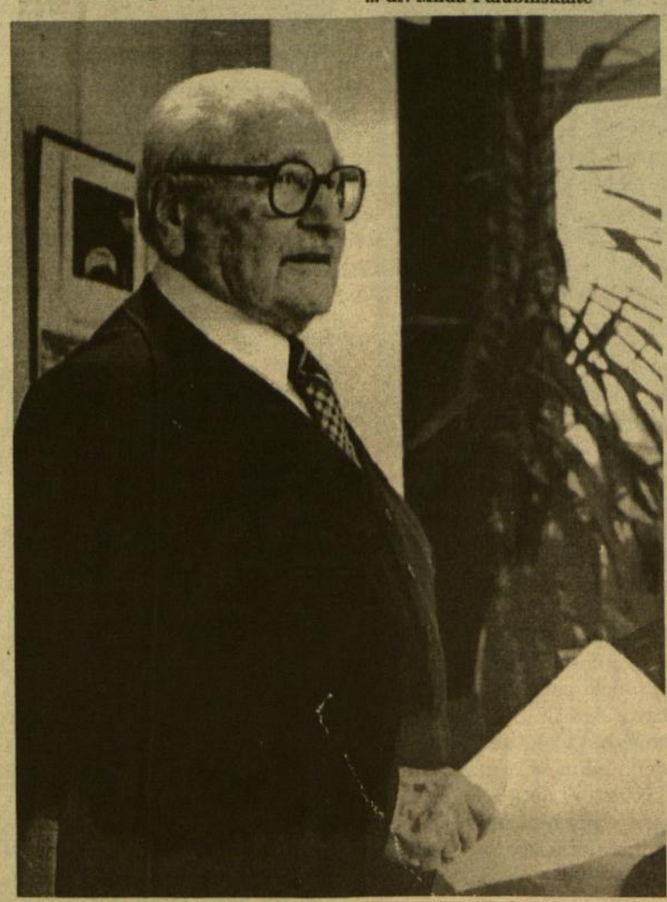

... dr. Juozas Meškaukas

Žodžiai apie žodžius

Antroji šeštadienio paskaita nukėlė klausytoją iš dabartinių Lietuvos jaunimo problemų į praėjusio šimtmečio Italiją, tuo metu dar beieškančią savo tautinio identiteto. Kalbėjo **dr. Milda Palubinskaitė,** Delaware universiteto profesorė, neseniai Columbia universitete įsigijusi daktarės laipsnį iš italų literatūros. Jos paskaita buvo apie italų poetą Giosue Carducci (1835-1907), Nobelio premijos laureatą (1907). Carducci poezijoje devynioliktojo šimtmečio viduryje buvo ypač pastebimas rūpestis tautos reikalais, Italijos ateitimi, vaizduojami kovotojai už laisvę. Vėlyvesnėje jo poezijoje išryškėjo naujos temos: susijungusioje Italijoje vis labiau atsirandančios ekonominės bei socialinės negerovės. Carducci ir kiti jo kartos italų poetai savo rūpesčiu tauta ir jos žmogumi, anot prelegentės, kažkaip panašūs į kai kuriuos lietuvių tautinio atgimimo kūrėjus, poetus (pvz. Maironis) ar kultūrininkus. Nuostabu, kad ir pas vienus, ir pas kitus atrandamas panašumas nesiribojo vien tik džiaugsmais ar rūpesčiais, bet dažnai išsilieja ir nusivylimu.

Dr. Milda Palubinskaitė savo paskaitą pailiustravo ekrane to paties laikotarpio, kada rašė Carducci, italų tapytojų darbų skaidrėmis. Šios antrosios paskaitos žodžiai kalbėjo apie žodžius, kylančius iš tautos reikalais besirūpinčios širdies ir tuo teigiamai veikiančios pačią tautą.

Žodžiai apie žmogų

Šiemet, spalio 18 dieną suėjo 100 metų nuo ištikimo lietuvių tautos bičiulio prof. dr. Juozas Ereto gimimo. Šveicaras savo gimimu, Eretas į Lietuvą atvyko 1918 metais, išpildydamas savo pažadą, duotą mirštančiam lietuviui studentui Mykolui Ašmiui. Atvykęs į Lietuvą, Eretas joje išgyveno kaip savo antrojoje tėvynėje iki pirmosios sovietinės okupacijos.

Apie Juozą Eretą kaip idealistą, visuomenininką ir eruditą kalbėjo **prof. dr. Juozas Meškauskas.** Prelegentas, gerai ir asmeniškai Juozą Eretą pažinęs, supažindino klausytojus su jo gyvenimo tarpsniais ir plačios veiklos pasireiškimais visuomeniniame Lietuvos gyvenime. Vos atvykęs į Lietuvą, Eretas buvo pakviestas informaciniam darbui Užsienio reikalų ministerijoje, buvo Eltos direktoriumi, kaip savanoris kovojo už Lietuvos laisvę. Vėliau įsteigė sporto organizaciją LGSF, redagavo sportui skirtą laikraštį, uoliai veikė Pavasarininkų federacijoje, ateitininkuose, Krikščionių demokratų partijoje.

1923 metais Eretas buvo išrinktas į Lietuvos Seimą. Tačiau, anot prelegento, Eretas nebuvo tikras politikas. Seimo posėdžiuose jam labiau rūpėjo ne biudžeto svarstymai, o žmonių blaivybės ir dorumo reikalai. Jis stengėsi Seime kalbėti apie valdininkų tarpe augančią korupciją ir kyšius, stengėsi ginti Bažnyčios reikalus, skatino būtinybę valstybei geriau apsiginkluoti. Šiuos mažiau mums težinomus Ereto darbus prelegentas gyvai pristatė, cituodamas ištraukas iš to meto Seimo stenogramų. Neilgai Eretas išbuvo Seime: už metų jis pasitraukė. Vėliau neteko ir tuometinės valdžios malonės, buvo atleistas iš profesūros. Sovietams okupavus Lietuvą, jis su šeima repatrijavo į Vokietiją, iš ten grįžo į Šveicariją, kur ir toliau rūpinosi Lietuvos reikalais. Savo straipsniais spaudoje, savo knygomis ir paskaitomis kėlė Lietuvos klausimą pasaulyje, supažindindamas ir su tremtinių veikla bei uždaviniais.

Juozas Eretas, prelegento nuomone, yra mums ypač svarbus ir gyvas tuo, kad jis aktyviai ryškino ir praktikoje vykdė Stasio Šalkauskio ir Kazio Pakšto idėjas. Dar Juozo Meškausko išsakyti žodžiai apie žmogų, kuris buvo gyvas savo tautos rūpesčiais, užbaigė šios įdomios šeštadienio popietės svarstymus.

Dalyvių šioje popietėje buvo palyginti užtektinai — kaip ir kitais metais; jaunosios kartos atstovų, gaila, kaip paprastai ir vėl nedaug teatvyko. Po visų pranešimų kilo rankos ir klausimai, vystėsi gyvos diskusijos. Joms vadovavo atskirų pranešimų vadovai: dr. Jolita Narutienė, dr. Vytas Narutis ir dr. Arūnas Liulevičius.

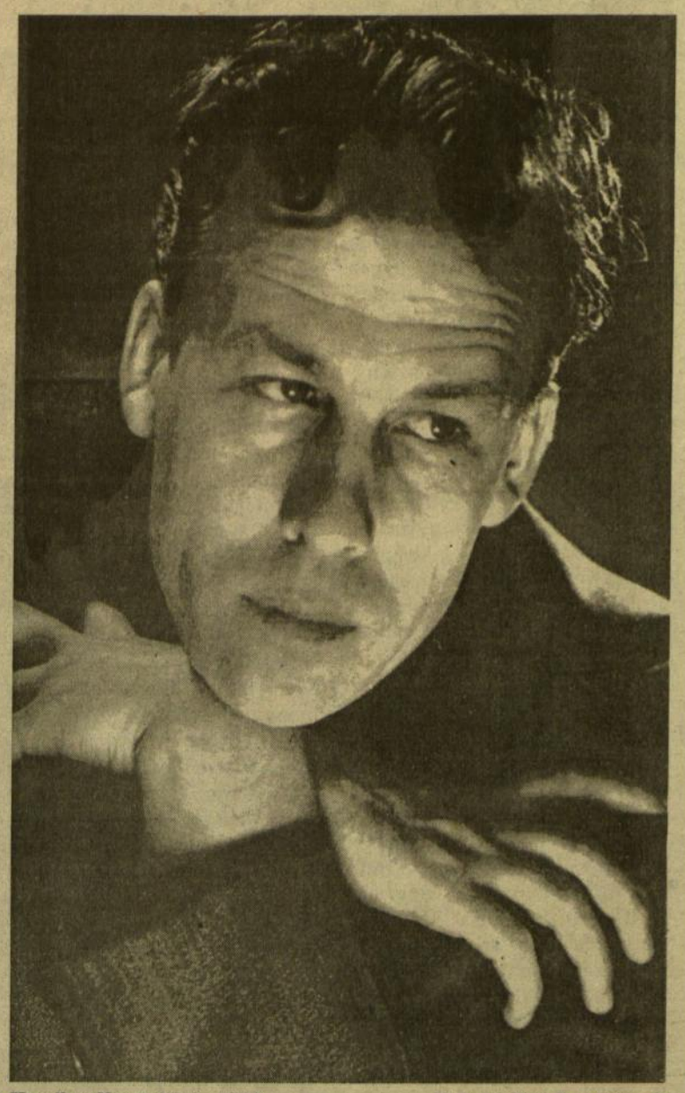

Henrikas Nagys (1920 - 1996) Vytauto Maželio nuotrauka

GRAUDULINĖ

Poezijos broliui Henrikui Nagiui

Kai tavo jaunystės platų apsiaustą
Nuplėšė pikti mirties vėjai,
Kai savo eilėraštį, trumpą ir glaustą,
Paskutinį ant žemės padėjai
Kaip auką dievams prieš kelionę...
Bet mes nenutraukėme ryšio —
Tu išėjai, o sugrįžo
Didelė tavo svajonė,
Kurioje vėlei matau
Tavo žodžių poezijos taką
Ir atrodo širdis
Amžinybėje plaka.

Kazys Bradūnas

Henriko Nagio poetinio kelio pradžia

(Atkelta iš 2 psl.)

Saulės laikrodžiuose dažnas pirmojo rinkinio įvaizdis paukštis, tačiau dabar jis įgauna neišsipildymo, praradimo prasmių. Dabar jis įvardijamas šikšnosparniu virš nepažįstamų salų. (Šikšnosparnis yra ir Trakl pamėgtas poetinis įvaizdis). Tarp dviejų erdvių — svajonės ir realybės — nubrėžiama riba, pastatoma siena. Ją pastatyti Nagiui padeda naujai įprasminto paukščio (popierinio paukščio, aitvaro) įvaizdis:

Sudužo aitvarai. Ir mirė
melsvas popierinis paukštis
Į mokytojo namą takas smėliu
ir eglišakiais apibarstytas
Giliai į žemę paskandinome
jaunystės
sapnus. Virš debesų drėgnų
išskrido aukso paukštis.

(ten pat, p. 117)

Keletoje *Saulės laikrodžių* paukščio įvaizdį pakeičia angelas („Liepsnoja topoliai lyg angelo sparnai"). Būtent šiame eilėraštyje — „Rudens diena" Nagio poetinės kalbos ieškojimus pastebiu gamtinėse personifikacijose: „vieškelio išblyškę rankos", „tvenkinio burna", prikritusi žvaigždžių. Ir čia pagrindine sužmoginančia gamtovaizdį pastanga tampa tikėjimas: „per kryžiaus medį Dievo ašara nurieda pamažu".

Saulės laikrodžiuose atsiranda naujos, pirmame rinkinyje beveik neišplėtotos, vandens stichijos (jūros, upės, ežero, tvenkinio) tema. Vandens stichijos ir likimo blaškomo laivo temą (taip mėgtą romantikų) H. Nagio poezijoje pakeičia panašiai kaip ir R. M. Rilke poezijoje „kartu su upėm srūvanti vienatvė".

Henriko Nagio poezijoje atkreiptinas dėmesys ir į spalvos bei šviesos akcentavimą, garsinį efektą, taip būdingus ekspresionizmo tradicijai.

1949 metais Henrikas Nagys apgynė daktaratą apie Georg Trakl, tais pačiais metais jis Augsburg'e karo pabėgėlių Lietuvių stovykloje skaito dvi paskaitas „Impresionizmas dailėje ir literatūroje" bei „Ekspresionizmas dailėje ir literatūroje". Abi paskaitos susilaukė atgarsio ir diskusijų, prelegentas ieškojo sąsajų su tų dienų literatūros aktualijomis. Jis išsakė nuomonę, kad nepaisant formaliosios ekspresionizmo pabaigos, ši tendencija yra jaučiama jo amžininkų kūryboje, tebevaidina tam tikrą įtaką. Henriko Nagio nuomone, ekspresionistams ypačiai svarbu — akcentuoti vidinę menininko dvasioje glūdinčią tikrovę.

Tai daugeliu atvejų galiotų ir paties poeto Henriko Nagio kūrybai, kadangi ir jis kaip dauguma menininkų ekspresionistų nebepasitenkino regimosios tikrovės aprašymu, o pasiryžo ieškoti daiktų ir pasaulio esmės. „Jų žvilgsnis prasiskverbė pro spalvotą apraiškų plotą ir palytėjo visatos širdį ir sielą".

Dalis klausytojų Ateities savaitgalio šeštadienio popietėje, Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre. Jono Kuprio nuotraukos

NUORODOS

[1] Iš pokalbio su Henriku Nagiu 1991 m. spalio 27 d. Kaune.
[2] Ibid.
[3] Ibid.
[4] Rimvydas Šilbajoris, „Šviesos versmių beieškant: Henriko Nagio poezija", *Netekties ženklai*, Vilnius, 1992. P. 312.
[5] Henrikas Nagys, „Lietuvių literatūroje vietos užteks visiems", *Kas yra Kūryba*, sudarė J. Jasaitis, Kaunas, 1992. P. 309.
[6] Jonas Grinius, „Jaunas poetas gedulo drabužiuos", *Aidai*, 1947. P. 278. Recenzento nuomonė skambėjo daugiau negu ciniškai: „Vargiai rasime žmogų, kuris galėtų pasakyti, kad paukščiai skinami nuo dangaus kaip juodos gėlės. Jei paukščiai danguje kabėtų kaip juodos kriaušės, gal ir būtų galima kalbėti apie jų skynimą".

Antalieptė ir kaimai prie Šventosios upės

JURGIS GIMBUTAS

Statybos inžinierius ir kraštotyrininkas Vytautas Indrašius parašė ir išleisdino dvi knygas apie savo tėviškę. Tai yra neeilinis įnašas Lietuvos kraštotyrinei literatūrai, nes atremtas į daugelio metų tyrinėjimus. Knyga *Papasakok apie Antalieptę*... išleista1995 metais, 148 puslapių, tik 400 egzempliorių. Antroji knyga *Mūsų kaimai prie Šventosios* išleista 1996 metais Zarasuose, 182 puslapių, tiražas – 1,000. Abiejų knygų leidėjų įrašyta „Gimtinės" leidykla; spausdintos Vilniuje. Įdėti iliustracijų įtarpai po kelis puslapius. Knygų turinys: Antalieptės miestelio ir buvusio valsčiaus, dabar Zarasų rajone, istorija; kaimų istorijos ir jų gyventojų likimai. Pacituosiu iš Lietuvos Nepriklausomųjų rašytojų sąjungos pirmininko Broniaus Jauniškio pratarmės antrojoje knygoje: „Skaitau ir stebiuosi: tiek pavardžių, likimų, datų; nuo paprasto artojo iki iškilaus mokslininko. Vytautas Indrašius dirbo vienas, pastatė tvirčiausią paminklą visam Antalieptės valsčiui su 102 kaimais ir viensėdžiais. Nebeliks užmiršti nei Sibire iškankinti tremtiniai, nei pasipriešinimo kovų dalyviai". Autorius naudojosi archyvais, senų žmonių atsiminimais, periodikos duomenimis ir, žinoma, sava patirtimi.

Rašytiniuose šaltiniuose Antalieptė pradedama minėti nuo 1580 metų. 1790-1810 metais Antalieptė su Balčių dvaru priklausė bajorams Korsakams. Atsargos majoras Kasparas Korsakas 1790 metais sudarė miestelio inventorių. Tuomet ten buvo malūnas, alaus darykla, karčiama su užeigos kambariais, žydų maldos namai ir trys valdiški namai. Mūrinė baroko stiliaus bažnyčia pradėta statyti 1732 metais. Pagal Kasparo Korsako inventorių, Antalieptėje gyveno tik 20 šeimų, iš kurių 13 buvo žydų. Gyventojų skaičius sparčiai augo, ir 1940 metais jų buvo 798.

Apie Antalieptės „jūrą" ir hidroelektrinę jėgainę duomenų pateikia *Lietuvių enciklopedijos* 37-as tomas. Pradinius tyrinėjimus, reikalingus užtvankų statybai, buvo parengę profesoriai Kolupaila ir Pakštas prieš karą.

Dauguma kaimų buvo maži. Vieni visiškai išnyko, kiti išliko apgriauti, sumažėję. Suminėsiu penkis didžiausius kaimus: Bikūnai, 70 sodybų 1923 metais (pridėta 71 šeimos istorijos); Padustis, 67 sodybų (66 šeimų likimai); Zabičiūnai, 58 sodybų (45 šeimų istorijos); Velaikiai, 31 sodyba (1989 metais tebuvo 14 gyventojų); Šalinėnai, 30 sodybų (28 šeimų likimai). Antalieptės valsčiaus kaimuose užaugo nemažai vėliau pasižymėjusių žmonių: arkivyskupas Mečislovas Reinys, Čepėnai, Faustas Kirša, Balys Raugas, P. Šeštakauskas, daug tremtinių, pokario partizanų. Fotografijos rodo žmones ir jų grupes. Etnografijos nėra.

Trumpame autoriaus žodyje kolega inžinierius Indrašius pateikia savo biografinius faktus; gimęs 1943 metais Užpalių valsčiaus Norvaišių kaime, augo savo motinos tėviškėje, Berniškių kaime, Antalieptės valsčiuje. Baigęs statybos inžineriją, nuo 1966 metų gyvena Vilniuje. Šioms knygoms medžiagą kaupė nuo 1970 metų. Yra paskelbęs daugiau kaip 300 straipsnių iš Zarasų krašto istorijos. Vytauto Indrašiaus knygos yra lyg ir kaimų enciklopedijos modelis. Lietuvoje rengiama viso krašto kaimų enciklopedija kažin ar galės duoti tiek daug detalių apie žmones, kiek jų surašyta apžvelgtose knygose.

Neseniai Antalieptės vardas buvo kartojamas spaudoje, nes šių metų rugpjūčio 18-25 dienomis ten įvyko Studentų ateitininkų vasaros akademija-suvažiavimas su šimtu dalyvių iš Lietuvos aukštųjų mokyklų.

Ateinantį šeštadienį, gruodžio 7 dieną, Lietuvių dailės muziejaus galerijoje, Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, 7 val. vak. bus atidaryta dailininkės **Ados Korsakaitės-Sutkuvienės** pluoštinio meno paroda.

Naujos knygos

Vladislovo Telksnio „Kamino šešėlyje"

„Vargais negalais prasimerkiu. Ant manęs užmesti dar keli tokie plikiai, kaip aš, košėti, gleivėti. Vieno sėdynė, kito burna. Vieni guli skersai, kiti įstrižai... Kur aš? Krematoriumo lavonų sandėly?... Juk ten taip suguldyti lavonai... Toks saldus silpnumas... Tamsa...".

Šiomis dienomis Lietuvoje išėjusios knygos *Kamino šešėlyje* autorius — Vladislovas Telksnys. Tai dar vienas gyvas liudijimas apie lietuvių kentėjimus Stutthofo kaceto pragare.

Knyga sukrečia ne tik joje ryškiai perduotais košmariškais pergyvenimais, bet ypačiai — žmogaus nenumaldomu veržlumu gyventi. Nepasiduoti blogiui, neprarasti vilties, nenustoti tikėjimo, išlikti, nugalėti, triumfuoti! Stebina jauno autoriaus (dabar aštuoniasdešimtmečio) beatodairiškas drėbimas tiesos, kaip jis ją tada matė, girdėjo, pergyveno, nesvarbu, kaip ir kam ji bebūtų skaudi, gal kaip tik dėlto, kad ji buvo be galo skaudi...

Rašytojas anais laikais buvo jaunas spaudos darbuotojas, pradedantis žurnalistas, katalikiškų organizacijų veikėjas, ir karštas patriotas, kuriam įsijungimas į Lietuvos rezistenciją prieš rusiškąją ir vokiškąją okupacijas buvo savaimingas, neišvengiamas reikalas.

Autorius sudomina savo asmenybe, jautria ir tiesia, giliai tikinčia, besąlygiškai mylinčia savo tėvynę Lietuvą. Pirmosios sovietų okupacijos metais už platinimą antikomunistinės spaudos patekęs į NKVD nagus, iš jų kalėjimo tapo išlaisvintas tik prasidėjus karui. Tačiau neilgai jam teko džiaugtis laisve. Telksnys negalėjo nurimti, negalėjo ramiai žiūrėti, kaip vėl kitas okupantas teriojo tėvynę Lietuvą. 1943-ųjų metų pavasarį už antinacinę veiklą pateko į Stutthof'o koncentracijos lagerį.

Iš šešiolikos žurnalistų-spaudos darbuotojų grupės, kartu su Telksniu kentėjusios nacių pragare, šiandien, atrodo, belikęs gyvas tik jis vienas. Savo atsiminimus parašė tuojau grįžęs iš lagerio, dar Stalino laikais, rankraštį išsaugojo per dešimtmečius, išnešiojo kraustydamasis iš vienos gyvenvietės į kitą, vesdamas tremtinio gyvenimą tėvynėje. (Tuos pavojingus laikus jis vėliau aprašė kitoje savo knygoje, *33-eji metai svetima pavarde.)*

Vladislovas Telksnys su žmona Danute 1995 metais.

Autorius savo darbą pavadino „atsiminimų apysaka". Ir jis čia pasirodo kaip talentingas pasakotojas. Knyga parašyta vaizdingai, lakiu stiliumi, be įmantrių išsireiškimų, be svarių tarptautinių žodžių, daug kur su humoru. Veiksmas vyksta greitai, įtampos kyla natūraliai, savaime, ir skaitytojui taip parūpi autoriaus likimas, kad nesinori padėti knygos į šalį.

„Tie žmonės nežino, kokia tikroji maisto vertė, kas yra alkis ir badas...", rašo Telksnys. „Ateityje jaunoji karta turbūt netikės likusiųjų gyvųjų pasakojimais...". Ir, nevilties momente: „Argi mūsų kančios naudingos tau, tėvyne?"

Juk tai ir į mūsų jaunąją kartą nukreiptas šis šauksmas: klausykitės manęs, žinokite, neužmirškite!

Neleiskime užmiršti! *Kamino šešėlyje* tai įdomi, vertinga dovana kiekvienam lietuviui, bet ypač mūsų Amerikoje užaugusiems vaikams, tiems, kuriems gal ne kartą tenka išgirsti užuominų, kad jų tėvai ar seneliai buvę nacių simpatikai.

T.L.

— Nedidelė šios knygos siunta iš Lietuvos yra laukiama, bet dar nėra gauta „Drauge". Kai tik ji bus gauta platinimui, tuoj pat skaitytojams pranešime.

Geras raugas vasaros stovyklų receptams

ROMUALDAS KRIAUČIŪNAS

Prieš atidarydamas paštu gautą pakietėlį jau žinojau, kad jame bus ką tik išspausdintas „Ateitininkų vasaros stovyklų vadovas". Pagal storumą buvo aišku, kad supakuoti bent du egzemplioriai. Mano didžiam nustebimui tebuvo tik vienas egzempliorius. Įdomumui pasvėriau. Be poros uncijų beveik du svarai! Tai jau stambi knyga, iš viso 464 puslapiai. Šį „Vadovą" noriu trumpai aptarti.

Ateitininkų vasaros stovyklos jau sena ir prasminga tradicija. Taip pat yra „tradicija", kad daugumas tų stovyklų suplanuojamos gana paskubomis, prieš pačios stovyklos pradžią. Kodėl? Būna sunku rasti vadovus, sunku rasti reikiamą medžiagą programai. Trūksta to pradinio raugo, kurį būtų galima naudoti naujos stovyklos programą ruošiant. (Paaiškinimas jaunesniems skaitytojams: raugas — tai tešla, paliekama kitam maišymui užrauginti.) Su šiuo „Vadovo" pasirodymu ši spraga išnyksta. Jau turime gero raugo sėkmingų stovyklų receptams.

Aštuntame Ateitininkų federacijos kongrese jos Tarybos pirmininkas dr. Adolfas Damušis skaitė paskaitą tema „Jauna krikščioniškoji asmenybė — tautos viltis". Paskaitininko žodžiais, tema buvo parinkta sąmoningai, kaip priešingybė nesiangažuojantiems sumanytojams, nes jauna krikščioniškoji asmenybė šimtu nuošimčiu angažuojasi Kristaus vardu savo tautai, jos gerovei, o per ją visos žmonijos gerovei. Jis pabrėžė, kad jaunas žmogus turi ruoštis vystydamasis ir tobulindamas prigimtus sugebėjimus, stiprindamas valią, aštrindamas protą ir tikėdamas į tikrąjį krikščionio pašaukimą. Tada žmogus tampa asmenybe. Tokių asmenybių ugdymas yra pats pirmasis ateitininkijos uždavinys.

Šis „Ateitininkų vasaros stovyklų vadovas" yra pats vėliausias įnašas į medžiagą, reikalingą tų krikščioniškų asmenybių ugdymui. „Vadove" yra suteikta daug prasmingos ir patrauklios medžiagos vasarų stovyklų planavimui bei jų pravedimui. Pateikiama informacija nėra vieno asmens fantazija ar spėliojimai kaip vasaros stovyklos galėtų būti ruošiamos. Sutelktas daugelio metų kolektyvinis patyrimas, kuris jau yra ne kartą pritaikytas ateitininkų stovyklose abiejose Atlanto pusėse. „Vadovas" yra ne tik prasmingas ir patrauklus. Jis yra ir labai praktiškas. Vertinga informacija padalinta į dvyliką poskyrių. „Vadove" kalbama apie vasaros stovyklų tikslus, stovyklų temas, metmenis stovyklų programoms, vadovų kursus, štabo pareigas, būrelių vadovų pareigas ir vakaro pokalbius. Pateikiami įvertinimai ir laiškų pavyzdžiai, bendra informacija tėvams ir stovyklautojams bei jaunojo ateitininko pasiruošimas egzaminams. Vadovo gale — žaidimai ir dainos su gaidomis. Duodami stovyklinės dienotvarkės pavyzdžiai, būrelių išdėstymas. Stovyklų rengėjai „Vadove" ras štabo specifinių pareigų apibūdinimus. Pateikiamas provizorinis vakarinių programų planas. Išryškinama stovyklos laikraštėlio svarba. Visa eilė pilnai išvystytų stovyklinių temų beveik garantuoja, kad keletą metų paeiliui ateitininkų vasaros stovyklose dalyvaujančiam jaunuoliui kasmet atsivers vis nauji horizontai, naujos vizijos, nauji patyrimai. Dalyvavimas stovyklose užtikrins, kad ir vasaros gali būti prasmingos ir patrauklios.

Stambiausias poskyris, užimantis 218 puslapius, skirtas stovyklų temoms. Jų yra aštuonios: „Tautinė laiko raketa" (du variantai), „JAS universitetas", „Stebuklingas kilimas", „Pasakų pilis", „Dainavos rojus", Pirmoji ir antroji „Gamtos draugo" ekskursija. Pavyzdžiu paimkime „Gamtos draugo" ekskursiją, kuri kaip tik įgyvendinta šios vasaros moksleivių ateitininkų stovykloje, Dainavoje. Temos pradžioje duodamas tikslas: „Šioje stovykloje supažindikite stovyklautojus su žymesnėmis vietovėmis ir didvyriais. Įsivaizduokite, kad plaukiate garlaiviu Nemuno upe". Primenama, kad tokias ekskursijas pradėjo ateitininkijos „tėvas" prof. Pranas Dovydaitis ir paaiškinama kodėl.

„Kiekvieną dieną aplankoma viena istorinė vietovė Nemuno pakrantėje — miestas, kaimas, pilis arba piliakalniai. Supažindinkite stovyklautojus su šių istorinių vietovių Lietuvos didvyriais. Tuo pačiu supažindiname su ateitininkijos pirmūnais, kurie „taip pat plaukia Nemunu", stipriname ateitininkų sąmoningumą. Štai pačios kelionės maršrutas: Kauno senamiestis, Kauno miesto centras, Zapyškis ir jo apylinkės, Vilkija, Veliuona, Raudonė, Jurbarkas, Ragainė, Rambynas, Bitėnų kaimas, Tilžė, Kuršių Nerija, Nida, Juodkrantė, Klaipėda, Klaipėdos sporto rūmai, Palanga. Patiems ekskursantams pramatyta pritaikyti užsiėmimai, pvz., archeologiniai kasinėjimai prie piliakalnių, žaidimai, padavimai, dainos.

Paiimkime dar vieną stovyklinę temą — „JAS universitetą". Vaikams patrauklia forma pristatomi gamtos, meno, sporto, medicinos, muzikos, istorijos, teologijos, filosofijos, literatūros ir politikos mokslai. Po vieną kas dieną. Visi „studentai" turi pažymių knygelę. Vadove pateikiamas „JAS universiteto" diplomo pavyzdys. Stovyklos pabaigoje visi stovyklautojai tokį diplomą gauna, o namo parsivežę, su pasididžiavimu kitiems rodo, ant sienos kabina. Su nekantrumu laukia kitos stovyklos.

„Vasaros stovyklų vadovas" yra tarsi aukso kasyklos reikiamai informacijai, tolimesniam kūrybingumui, būsimųjų stovyklų gerinimui. „Vadovo" pratarmėje pastebima, kad jaunimo auklėjimo darbe gerai paruoštos stovyklos yra atnešusios gražius rezultatus. „Stovyklose jaunimas, atitrūkęs nuo kasdienybės, išgyvena glaudesnį ryšį su Dievu, gamta ir artimu. Linksmos dainos prie smagiai liepsnojančio laužo, iškilmingos procesijos švenčiant ypatingą šventę, susikaupimas ir bendra malda miško gilumos ramybėje, orus talentų vakaras, karštos sporto rungtynės — tai brangūs momentai, kurie praturtina jaunuolio gyvenimą, lenkdami jį Dievo ir artimo meilės keliu... Kol turime pasišventusių žmonių, rengiančių stovyklas, remkime jų pastangas jaunimo auklėjime, kad jų vadovaujamos stovyklos išliktų lietuviškos ir krikščioniškos savo dvasia ir gerai pasiruošiusiais vadovais. Tebūnie stovyklautojų vasaros linksmos, šviesios ir su pasitikėjimu žvelgiančios į ateitį. Telaimina jus Dievas". Tai citata iš pratarmės pabaigos. Galima tik pridėti „Amen!"

Tikra atgaiva yra iliustracijos, diagramos ir kiti vaizdiniai priedai. Kas trečiame puslapyje yra kokių nors iliustracijų. Viso arti 160! Visos jos gyvos, originalios, gaivinančios, nuotaiką keliančios. Teko sužinoti, kad iliustratorė yra vos dvylikametė. Ji yra tikrai talentinga ir produktinga. „Vadovan" pateko ir viena, gana blanki, fotografija. Galima buvo apseiti ir be jos, arba daugiau ir geresnės kokybės jų parinkti. „Blusinėjantis", galima būtų ir daugiau „Vadovą" papešioti ir pirštu vesti į korektūros klaidas bei kitus netobulumus, bet tai jau minėto raugo vertės nesumažintų.

Dabar laikas supažindinti su „Vadovo" metrika. Paruošė Birutė Bublienė. Redaktorė Edita Dvilinskienė. Knygą iliustravo Milda Galadauskaitė. Išleido 1994-95 metų Jaunųjų ateitininkų centro valdyba. Spausdino AB „Spauda", Vilnius, Lietuva, 1996 metais. Kaina nepažymėta. „Vadovo" pratarmėje rašoma, kad pradinė šio konspekto medžiaga buvo sutelkta Janinos Udrienės. Taip pat, prie techninių šio leidinio darbų daug prisidėjo Gražina Kriaučiūnienė. „Vadovo" pabaigoje, su dėkingumu, dar paminimi Saulius Galadauskas, kun. Antanas Saulaitis, S.J., ir kiti.

„Vasaros stovyklų programos vadovas" gražiai pratęsia ir papildo 1982 metais išleistus „Jaunųjų ateitininkų sąjungos programos vadovą" ir „Akivaizdinį papildomosios programos vadovėlį". Pąstarąjį paruošė ir išleido Birutė Bublienė. Pereinantiems į moksleivių ateitininkų gretas jų laukia „Moksleivių ateitininkų programos vadovas", išleistas šių metų pradžioje. Viena iš trijų to „Vadovo" autorių irgi ta pati Birutė Bublienė.

Dar porą žodžių apie pačią autorę. Birutė Bublienė yra baigusi vokiečių kalbą ir turi verslo administracijos magistro laipsnį. Jaunųjų globėja, ateitininkiškų stovyklų rengėja, buvusi Jaunųjų ateitininkų sąjungos pirmininkė, Ateitininkų federacijos tarybos pirmininkė, energinga organizatorė. Su šeima gyvena prie Detroito, Michigan valstijoje, Amerikoje. „Vasaros stovyklų vadovą" dedikavo savo „mieloms ateitininkėms — dukrytėms Mildutei ir Linutei".

„Vadovo" aptarimą baigiu pritardamas dr. Arvydo Žygo žodžiams jo parašyto „Vadovo" įvado gale: „Vasaros stovyklų vadovo" autorei Birutei Bublienei reiškiama padėka už paaukotą laiką ir kūrybinę energiją, skirtą šiam projektui. Atgimimo metais išeivijoje turbūt nebuvo kito žmogaus, kuris taip nuoširdžiai ir intensyviai rūpinosi paramos telkimu Lietuvos Ateitininkams. „Vasaros stovyklų vadovas" — dar viena neįkainuojama autorės dovana. Tikiu, kad naujos idėjos paskatins visus besirūpinančius jaunimo auklėjimo gražesniam ir prasmingesniam darbui su jaunimu".

Šio „Vadovo" platinimo ir kitais reikalais tolimau informuotis galima pas Birutę Bublienę, 5190 Longmeadow, Bloomfield Hills, MI 48304. Telefonas: (810) 646-8588.

• **Kupiškis.** Rugsėjo 6 d. čia paminėtos prof. Prano Dovydaičio 110-osios gimimo metinės. Renginį-konferenciją organizavo LKMA, Vilniaus universitetas ir Kupiškio dekanatas. Šv. Mišias vietos bažnyčioje aukojo Panevėžio vyskupas Juozas Preikšas, kuris per pamokslą sakė, jog kankinio Prano Dovydaičio asmuo, tarsi koks švyturys, turėtų rodyti kelią visiems, ypač jaunimui, į tauresnį ir kilnesnį dvasinį gyvenimą. Jo gyvenimo kelias yra darbštumo ir Tėvynės bei Dievo meilės pavyzdys. Minėjime, kuris tęsėsi Kupiškio rūmuose, tarp kitų svečių dalyvavo ir LKMA garbės pirmininkas kun. prof. Antanas Liuima. Dr. Aldona Vasiliauskienė supažindino su prof. Pr. Dovydaičio biografija ir veikla. J. Kavaliūno parengtą pranešimą apie Pr. Dovydaičio vardo fondą perskaitė kun. V. Liuima. Vaidotas Vaičaitis kalbėjo apie profesorių, kaip Ateities sąjūdžio kūrėjo ir jo idealų įgyvendintoją.